

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 18. januar 2024 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Erik Thyness
dommer Knut Erik Sæther
dommer Thom Arne Hellerslia
dommer Are Stenvik

HR-2024-124-A, (sak nr. 23-089208SIV-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 31. mars 2023

A	(advokat Nina Kristiansen Wærnhus)
B	
Norsk Tjenestemannslag (partshjelper)	(advokat Rune Lium)
mot	
Staten v/Justis- og beredskapsdepartementet	(Regjeringsadvokaten v/advokat Kirsten Berger)

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder spørsmålet om dommer Bull er inhabil og skal vike sete ved behandlingen av ankesak 23-089208SIV-HRET. Saken er berammet til behandling i Høyesterett 23. og 24. januar 2024.
- (2) Ankesaken gjelder om endringene i embetene til to domstolledere, etter omorganisering av domstolene i 2021, er i strid med forflytningsforbudet i Grunnloven § 22 andre ledd.
- (3) Dommer Bull har reist spørsmål om han er inhabil i saken fordi han som styremedlem i Dommerforeningen har arbeidet med problemstillinger knyttet til de overtallige domstolledernes stilling etter domstolsreformen. Han har gitt følgende redegjørelse for forholdet:

«Jeg satt i styret i Dommerforeningen da domstolreformen ble gjennomført. Det ble tidlig klart at Domstoladministrasjonen mente at de domstolslederne som ville bli overtallige, fortsatt ville ha full arbeidsplikt som dommer. Styret innhentet en betenkning fra advokat Ingeborg Moen Borgerud om blant annet dette spørsmålet. Hun konkluderte med at med unntak for lederne av de aller største domstolene hadde domstollederne ikke krav på entledigelse. Borgeruds betenkning ble sendt ut til medlemmene.

I det videre arbeidet med de overtallige domstolledernes sak tok Dommerforeningen utgangspunkt i full arbeidsplikt, men slik at det skulle forhandles om individuelle tilpasninger for dem som hadde behov for det. Det var et opplegg som jeg støttet i styremøtene. Jeg ga uttrykk for at foreningen her måtte ha et bredere perspektiv enn det som eventuelt måtte følge av rent rettslige overveielser, og at foreningen i et slikt bredere perspektiv ikke var tjent med å hevde en rett til full lønn uten arbeidsplikt. Om jeg også ga uttrykk for et syn på grunnlovsspørsmålet i rent rettslig forstand, kan jeg i dag ikke huske. Men jeg antar at jeg i så fall gjorde det med forbehold om hva en nærmere overveielse kunne lede til.

Slik jeg husker det, ble det etter hvert inngått en rammeavtale og foretatt individuelle tilpasninger for den enkelte dommer. Jeg deltok ikke i disse forhandlingene. Fordi spørsmålet om grunnlovsvernet etter § 22 ikke var klart og kunne komme opp for domstolene, ble det tatt inn en passus i rammeavtalen om at Dommerforeningen og dens medlemmer i så fall skulle ha rett til nye drøftelser som 'skal gi minst like godt resultat for DnDs medlemmer som for de øvrige arbeidstakerne' [...]

Jeg antar at det etter dette kan reises spørsmål om jeg etter domstolloven § 108 er inhabil i saken.»

- (4) Uttalelsen er sendt til partene. Både de ankende parter og ankemotparten har gjort gjeldende at dommer Bull må anses inhabil i saken.
- (5) De ankende parter har blant annet vist til at dommer Bulls uttalelse kan forstås slik at han som ledd i styrearbeidet har gitt uttrykk for at ankende parter syn er uheldig i et samfunnsperspektiv. Alle partene har i tillegg vist til at staten har bundet seg ved tariffavtale til å legge et like godt resultat til grunn for overtallige domstolledere som er medlemmer av Dommerforeningen. Saken for Høyesterett kan dermed få direkte betydning for medlemmene av foreningen.

- (6) Partene er orientert om at Høyesterett vil treffe særskilt avgjørelse i habilitetsspørsmålet etter skriftlig behandling, jf. domstolloven § 117 første ledd. De har ikke hatt innvendinger mot behandlingsformen.

Høyesteretts syn på saken

- (7) Spørsmålet er om dommer Bull er inhabil fordi han som styremedlem i Dommerforeningen deltok under behandlingen av spørsmål om de overtallige domstolledernes stilling etter domstolsreformen.
- (8) Domstolloven § 108 fastsetter at en person ikke kan være dommer i saken hvis «særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet». Bestemmelsen skal praktiseres i samsvar med de krav som stilles til en uavhengig og upartisk domstol etter Grunnloven § 95 første ledd og EMK artikkel 6 nr. 1.
- (9) Vurderingstemaet er oppsummert i Rt-2013-1570 avsnitt 20, som er gjengitt i flere senere avgjørelser, herunder i plenumsavgjørelsen HR-2020-2079-P avsnitt 18:

«Domstolloven § 108 fastsetter at en person ikke kan være dommer i en sak hvis 'særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet'. Dette innebærer for det første at det ikke må foreligge omstendigheter som gjør at dommeren ikke er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjele til irrelevante hensyn ut fra et subjektivt perspektiv. For det andre må det ikke foreligge forhold som knytter dommeren til en part på en slik måte at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet. Denne objektive tilnærmingen – hvordan forholdet tar seg ut fra utsiden – har fått økende vekt i rettspraksis de senere årene, jf. Rt-2011-1348 avsnitt 46. Dette har medført en innstramming av habilitetsreglene og innebærer at eldre praksis ikke alltid vil være veiledende for hva som er rettstilstanden i dag.»

- (10) I denne saken er det avgjørende om det foreligger konkrete omstendigheter som for partene og allmennheten skaper berettiget – rimelig og saklig – tvil om dommer Bulls upartiskhet. Det sentrale i vurderingen er altså hvordan forholdet fremstår utad, jf. HR-2023-1082-A avsnitt 11.
- (11) Dommer Bull har som styremedlem i Dommerforeningen, en medlemsseksjon i Norges Juristforbund, deltatt i diskusjoner om hvilken posisjon foreningen burde innta til spørsmålene som saken gjelder.
- (12) Som ledd i dette arbeidet ga han støtte til at Dommerforeningen skulle ta utgangspunkt i full arbeidsplikt for de overtallige domstollederne, og at det ved behov skulle forhandles om individuelle tilpasninger. Dommer Bull tok også til orde for at Dommerforeningen burde basere sin tilnærming til spørsmålene på et bredere perspektiv enn det som eventuelt måtte følge av rent rettslige overveielser, og at foreningen da ikke var tjent med å hevde en rett til full lønn uten arbeidsplikt.
- (13) Som partene påpeker, kan redegjørelsen forstås dithen at dommer Bull som ledd i styrearbeidet har vurdert sakens spørsmål og kommet til at de ankende parter krav er lite heldig i et samfunnsperspektiv. Det var også slik at Dommerforeningen i det videre

arbeidet med de overraskende domstolledernes situasjon tok utgangspunkt i at det forelå full arbeidsplikt.

- (14) Utad kan det dermed oppfattes slik at dommer Bull i egenskap av medlem av styret i Dommerforeningen har lagt til grunn at ankende parter syn mer generelt er uheldig. Dette kan gi allmennheten rimelig og saklig grunn til tvil om dommer Bulls upartiskhet ved behandlingen av rettsspørsmålene i saken som nå skal avgjøres av Høyesterett. Det har også en viss vekt at både de ankende parter og ankemotparten har innsigelser mot hans habilitet, jf. domstoloven § 108 andre punktum.
- (15) Dommer Bull er etter dette inhabil og må vike sete.
- (16) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Dommer Bull viker sete.

Hilde Indreberg
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)

Knut Erik Sæther
(sign.)

Thom Arne Hellerslia
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)